

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

Cap. I. Qvotuplex sit Ecclesiæ jurisdictio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

LIBER QUARTUS.

De Iudiciis Ecclesiasticis.

CAPUT PRIMUM.

Quotuplex sit Ecclesia Jurisdictio.

M N I B U S Fidelibus indubitatum est , fuisse sacrum Episcoporum ordinem immediate ab Iesu Christo institutum in personis Apostolorum , quibus dixit , Joan. 20. *Sicut misit me Pater , & ego mitto vos.* Atque inter Fidei Catholica Canones refertur can. 6. scilicet 23. Tridentini Concilii , his verbis : *Si quis disierit in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam divinam institutione ordinatam , qua constat ex Episcopis , Presbyteris , & Ministeriis , anathema sit.* Porro Deus non alio fine Episcopos in sua Ecclesia instituit & praefecit , quam ut eandem regant. Idque testificatur Apostolus Paulus sic admonens apud Acta Apost. cap. 20. *Audite vobis , & universo gregi , in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Ex quibus necessariò sequitur , eundem Spiritum Sanctum , qui Episcopos instituit ad hoc munus & officium , ut regant Ecclesiam Dei , eodem instruxisse omni potestate & jurisdictione necessaria ad Ecclesiam Dei regendam , & continendos Fideles quocumque , praesertim Clericos , sub moderamine Sanctorum morum & Ecclesiastice disciplinae. Quisquis enim finem efficaciter intendit , necesse est ut media provideat ad hunc finem conducentia.

Ggg 3 II. Quæ

II. Quæ cùm ita sint , istud quoque sequitur , quoslibet Fideles , cùm sint Ecclesiæ subditi , ac incorporati Ecclesiæ per Baptismum , sive Clerici , sive laici cujuscumque conditionis ac status , si æternam consequi salutem velint , teneri subesse & obtemperare Episcopis , ab iisdemque dependere in rebus omnibus spectantibus ad regimen ipsis à Christo demandatum : ut sunt omnia quæcumque spectant ad Ordinem , ministerium , disciplinam Ecclesia , & ad singulorum æternam salutem , quæ finis est ac scopus ad quem Episcopis divinitus collata potestas dirigitur . Idque expreſſe præcipit à Domino , cùm jubeat Apostolus Hebr. 13. *Obedie Præpositis vestris , & subiacete eis : ipsi enim per vigilant quasi rationem pro antinomias vestris reddituri.*

III. Lex itaque ista divina & indispensabilis est , comprehensens sub ista subjectionis & obediens regula erga Episcopos ac Prælatos Ecclesiæ quocumque seculi Proceres & Optimates , nemine excepto Christiano . Iste ergo prorius omnes , si Prælatorum Ecclesiæ dignitati juribusque ipsis à summo Deo concessis obliſtunt , damnationem sibi certam acquirunt ; illum quippe offendunt qui s̄ya Ecclesiæ Rectoribus protestatur , Luca 10. *Qui vos audit , me audit ; & qui vos spernit , me spernit : qui autem me spernit , spernit eum qui me misit .* Et ad Samuelem 1. Reg. 8. *Non te abjequerunt , sed me , ne regnum super eos .* Hisce divinis institutis consentanea prædicans summus ille Gregorius Nazianzenus , sic alloquitur præsentem Praefectum provinciæ in orat. 17. quam habuit ad cives timore percusso , & Praefectum excandescensem : *An me liberè loquenter agno animo feretis ? Nam vos quoque Imperia meo ac Throno lex Christi subjecit . Imperium enim nos quoque gerimus . Addo etiam præstamus ac perfelli . Nisi verò agnum sit spiritus carnis fasces submittere , & cœlestia terrenis cedere . Sed non dubito quin hanc mean dicendi libertatem in optimam partem accepturus sis , utpote sacri gregis mei ovis sacra , magnique Pastoris alumna .*

I V. Sanctus Rex Josaphat divino Spiritu ductus duo distinguit Tribunalium genera , quorū singula officiis suis & causarum propriarum ac iudiciorum singularitate distinguuntur . Horum primum est Ecclesiasticum & sacram , quod circa res omnes Ecclesiasticas ac religiosas versatur : alterum seculare , de rebus cognoscendis & decernendis mere temporalibus . Quæ ambo Tribunalia suis limitibus & finibus coercentur . Sic ergo loquitur Rex Josaphat lib. 2. Paralip. cap. 19. *Azarias Sacerdos & Pontifex vester , in his que ad Deum pertinent presidebit . Porro Zabadias filius Ismaël , qui est Dux in domo Iuda , super ea opera erit qua ad Regis officium pertinent .* Ex his duabus sic inter se distinctis jurisdictionibus nemini dubium esse potest , quin sacra & Ecclesiastica jurisdictione alteri dignitate præcellat , quantum divina humanis , facia profanis , cœlestia terrenis , æterna temporalibus , animi immortales corporibus supereminent .

V. Cùm sit facilium pleraque in hujus rei confirmationem congerere ,

rere, non libet tamen extra Galliam nostram digredi. Quin iurid silendo innu-
mera Conciliorum Gallicanorum & Sanctorum Patrum testimonia, pro-
ferre solum libet unius inter Francie Reges longè omnium maximi Caroli
cognomento Magni. Hic ergo Capitulorum lib. 6. cap. 301. refert atque
impensè laudat factum dictumque Constantini Augusti, qui nomen quoque
Magni meruit. Cum enim Nicenam ad Synodum Episcopi unde quaque con-
venissent, & ob mutua iurgia, præsertim ob recens natam heresim Ari-
nam, quam non pauci Episcopi tuebantur, multi supplices libelli accusa-
tionum & querelarum adversus adversarios Episcopos fuissent Constantino
porrecti, ille indicta die præsentibus Episcopis libellos omnes in ignem pre-
paratum conjectit, præmisso jurejurando se nullum eorum legisse, & nescire
se quid in singulis contineretur. Quo facto sic est Episcopos alloquutus:
*Deus constituit vos Sacerdotes, & potestatem dedit vobis de nobis quoque judi-
candi. Et ideo nos a vobis recte judicantur, vos autem non potestis ab homini-
bus judicari. Propter quod Dei solus inter nos expectate judicium, & vestra
iurgia quaecunque sunt, ad illud divinum reserventur examen. Vos etsi cum nobis
a Deo aucti estis Dii, & conveniens non est ut homo judicet Deos, sed ille solus
de quo scriptum est: Deus stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos di-
judicat. Commemorat præterea laudatissimum Valentiniani Augusti res-
ponsum ad Hypatianum Heraclæ Episcopum, dum apud Valentianum
ipsum pro Orthodoxyis legationem obiret: Mihi qui de numero laicorum sum,
nefas est de his modi judicare. Ceterum Sacerdotes ad quorum judicium ista
pertinent, ad hec inter se judicanda convenienti. Ita Carolus Magnus, qui
licet indignus judicet Episcopos ab Imperatoribus & Regibus, atque ita
multo minus a Magistratibus judicari; vult tamen judices & potentes se-
culi ab Episcopis, quorum monitis justis non obtemperant, excommunicari.
Ejas haec verba sunt d. l. b. 6. capitul. 313. *Ur judices, aut potentes qui
pauperes opprimunt, si commoniti à Pontifice suo se non emendaverint, excom-
municantur.**

V. I. Duplicem Prælatis Ecclesiæ sua potestatem Deus contulit, scili-
et Ordinis & Jurisdictionis, Potestas Ordinis refertur ad Sacraenta Ec-
clesiæ conscientia & ministranda. Potestas jurisdictionis refertur ad judi-
cia, que cum sint in duplo differentia, fori scilicet interioris, quod est
conscientie, & fori exterioris, seu contentioſi circa personas vel res Ec-
clesiasticas, utramque habent a Domino jurisdictionem Prælati Ecclesiæ. De
interiori liquet ex Joan. 20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis
peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retentia sunt.* De exteriori vero
præter rationes & testimonia quæ protulit, attestatur Paulus ad Timo-
theum Ephesi Episcopum: *Adversus Presbyterum accusationem noli recipere,
nisi sub duobus, aut tribus testibus.* 1. Timoth. 5. Præterea Christus Dominus
sic ait Matth. 18. *Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te &
ipsum solum: si te non audierit, adhibe secum unum vel duos, ut in ore duorum
vel*

vel trium testimoniis omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesia (hoc est ut Sanctus Chrysostomus exponit, dic Praelato Ecclesiae:) & Ecclesiam audire noluerit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus.

VII. Judicium Ecclesiae dividitur quoque in Ordinarium, quod exercetur ab illo cui per se competit jurisdictione, Papa scilicet, aut Legato, aut Episcopo ejusque Vicario Generali; & Delegatum, cum nimis cui Ordinarius committerit. Utraque potestas, ordinaria & delegata, exerceri potest vel attribui tam in externo quam in interno foro. Præterea forum externum duplice nititur jurisdictione, gratiosa seu voluntaria, qua est circa liberales concessiones, dispensationes, absolutions, rehabilitations, in integrum restitutions, collationes; ac beneficiorum provisiones: & contentio, ubi inter oppositas Partes litigatur.

VIII. Jurisdictionis contentio, non potest extra proprium territorium ad districtum exerceri, cap. *Episcopum non debere*, 11. quæst. 2. & cap. *Novit*, & ibi *Gloss*, de offic. Legat. & l. p. D. de offic. *Præsid.* & l. fin. D. de jurid. omn. jud. At vero jurisdictionis gratiosa seu voluntaria potest exerceri à judge existente in alieno territorio, l. 2. D. de offic. *Proconsul*. Potest quoque judec absens delegare, quia delegatio fit sine cognitione & contestatione causa, l. fin. D. de offic. *Præf. Urb.* & *Gloss*, in d. cap. *Novit*. Hoc jus voluntaria jurisdictionis, & maximè collationis Beneficii per absentem à sua Diœcesi *Prælatum*, viget in Regno Gallia, ut post *Cosmam Guimier* nota Bengeus de modis acquir. benef. §. 13. n. 4.

X. Interioris fori jurisdictione requirit characterem. Etenim duplex confertur potestas in Sacerdotis ordinatione, una circa Christi corpus reale, seu Eucharistie sacrificium, quum Episcopus ordinans porrigit patenam cum pane, & vinum cum calice, sic dicit: *Accipe potestatem offerendi & confidendi pro vivis & mortuis*. Secunda potestas confertur quando idem Episcopus jam consecrati Sacerdotis capiti manus imponens dicit: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remissis peccatis remittuntur eis*, &c. Et ita Sacerdos altera instruitur potestate, circa nimis Christi mysticum corpus, quod est Ecclesia. Verum ut antè dixi, potestas ista est tantum habitualis & incompleta, neque completur, aut in actum reduci potest, nisi ex quo Sacerdos live per ordinariam, live per delegatam potestatem nanciscitur subditos in quos illam exerceat. Hæc dicitur Clavium potestas, quæ duplex notatur, Clavis scilicet jurisdictionis ad absolvenda vel retinenda peccatis & scientie, quæ scientia non est habitus intellectualis, sed est jus in Sacerdote inquirendi quæcumque requiruntur ad dignoscendam pœnitentis conscientiam, animaque statum circa peccatorum species, numerum & circumstantias.

X. Jurisdictionis vero exterioris potestas non requirit Ordinis characterem. Itaque Episcopus electus & à Papa certæ Diœcesi addicatus & confirmatus, licet nondum consecratus, habet jus externi Tribunalis, quod statim

statim exēcere per se potest, ut excommunicare, suspendere, interdicere, deponere, vel has pœnas relaxare : item dispensare, cognoscere, citare, carceri addicere, sancire, decernere. Jus pariter habet interni tribunalis, non ut per se exerceat, si caret Ordine; sed per eos quos sibi visum fuerit delegare.

X I. Regulariter Delegatus ab Ordinario non potest alium subdelegare, excepto eo solo quem Princeps delegaverit, cap. *Cum causam*, de appellat, & l. unic. C. qui pro iurisdict. sua judic. dar. darive poss. Itaque Delegati à Papa subdelegare possunt quando eis collata fuit potestas per modum jurisdictionis, sed non si per modum ministerii, cap. fin. de offic. & potest. judic. deleg. Porro conferunt potestas per modum jurisdictionis, quando eligitur non tam persona industria, quam ejus officium. Censetur autem electa persona propter ejus officium, si ea potestas non est limitata ad aliquem singularem casum, v. g. absolvendi, aut dispensandi certam personam, aut etiam plures, sed in una aliqua singulari causa involutas: quo casu non potest subdelegare. Atque ita intelligi debet caput finale, §. *Ceterum*, de offic. deleg. quo statuit delegatum à Papa ad excommunicandum, vel absolvendum aliquos, aut dispensandum cum aliquibus, non posse id alteri demandare, si non est Apostolicæ Sedis Legatus. At vero ubi Papa generaliorem delegat alicui in Prælatura constituto potestatem, hic poterit alterum delegare, ut statuit idem caput fin. in principio. Cui conforme est caput fin. de offic. Ordin. decernens posse Ordinarium subdelegare alicui potestatem sibi à Papa collatarum absolvendi eum qui incidit in excommunicationem Papæ reservatam ob Clerici percussionem, cum ob legitimum impedimentum non posset Romanum proficiisci; sed ut ibidem exprimitur, haec potestas eidem ex officio competenter. Qua eadem ratione Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 40. num. 13. & seqq. asserit posse per Episcopos potestatem delegari, quam habent dispensandi in impedimentis matrimoniorum dirimentibus, & irrita matrimonia instaurandi, ubi conveniri nequit à conjugatis Apostolica Sedes. Illi namque casus non sunt singularis alicujus delegationis, sed generalis & ordinariæ potestatis, quam habent Ordinarii quoties non potest haberi ad Papam aut Legatum accusatus. Et recte dicit Glossa in dicto cap. fin. de offic. Ordinarii: Non dicitur delegatum ministerium in casibus, in quibus jus aut privilegium perpetuum competit dignitati. Atque ibi rescriptum Papæ non tam est collativum, quam admonitivum & excitativum jam præhabitæ ac ordinariæ potestatis.

X II. Sed ubi Papa delegat novam alicui, quæ prius ei non competebat, potestatem, simulque nomen Delegati designat, quanvis etiam adiungat simul nomen officii, vel dignitatis ejus, atque etiam munus ipsum delegatum sit generalius, ut absolvendi à quibuscumque reservatis, aut quocumque hereticos, aut quoscumque qui duello decertaverint in iis

H h h partibus

partibus in quibus hi casus sunt Papæ reservati, tunc ipsa proprii nominis designatio argumentum est collati ministerii atque electæ personæ industria, ut non possit quidquam illius muneris alteri subdelegare. Ita communiter, Videri potest Graffius decis. part. 1, lib. 1, cap. 13.

XIII. Legatus à latere amplissimo jure delegandi potitur, cap. *Nemini dubium*, de offic. Legat. Idemque, sicut & Papa, conferre potest in præjudicium Ecclesiastici Patroni, nou tam laici, cap. *Dilectus*, cod. tit. Sanè non potest ex sua generali delegatione Episcopatus transferre, neque Cathedralem Ecclesiarum alteri Ecclesiarum subjicere, neque duos Episcopatus unire, aut unum dividere. Sed potest excommunicatos ob gravem Clerici percuSSIONem absolvere, cap. *Nisi*, & cap. *Quod translatione*, eccl. tit.

XIV. Judex delegatus debet in citatione tenorem inferere sua delegationis, ut sciatur quatenus ejus potestas extendenda sit, aut limitanda. Certum quoque tenetur assignare Auditorium ad comparendum. Quorum neutrum requiritur in citatione qua sit per Ordinarium, cap. *Præterea*, de dilatione.

XV. Reconventio quoque, quæ reus vicissim partes actoris sustinet, siuunque actorem reum constituit, agitari coram delegato judice potest, quanvis ad unum dumtaxat negotium sine ulla expressione casus reconventionis fuerit delegatus, cap. 1. de mutuis petition. At vero coram arbitris reconventio nullatenus admittitur. Cum enim fiat compromissum ex multo Partium consensu, debet sibi reus imputare si reconventionis causam non curavit in compromisso exprimi. Regulariter tamen in causa criminis, aut depositi non est reconventioni locus antequam se reus purgaverit, aut depositum restituerit.

C A P U T II.

De foro competenti, litis contestatione, processu judiciario, Procuratoribus, & Judicium sus- pectorum recusatione.

I. ONCILIO Toletano tertio, can. 13. Concilio pariter Carthaginensi tertio, can. 9. item cap. *Si diligenti*, de foro competenti, sanctetur, Clericum non posse beneficio fori Ecclesiastici renunciare, sive in civili, sive in criminali negotio: cum non sit beneficium personale, cui renunciari valeat, sed toti Clericali collegio.